EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 20.12.2007
KOM(2007) 846 lõplik

KOMISJONI ARUANNE
EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE,

mis käsitleb erandi tegemist Ühenduse asutamislepingu artikli 19 lõike 2 alusel ning esitatakse vastavalt direktiivi 93/109/EÜ (millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel) artikli 14 lõikele 3

KOMISJONI ARUANNE
EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE,

mis käsitleb erandi tegemist Ühenduse asutamislepingu artikli 19 lõike 2 alusel ning esitatakse vastavalt direktiivi 93/109/EÜ (millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel) artikli 14 lõikele 3

1. ARUANDE EESMÄRK

Nõukogu 6. detsembri 1993. aasta direktiiviga 93/109/EÜ[1] sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel.

Direktiivi artikli 14 lõikes 3 on sätestatud, et 18 kuud enne Euroopa Parlamendi valimisi esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande kontrollimaks, kas asjaomastele liikmesriikidele EÜ asutamislepingu artikli 19 lõike 2 alusel tehtud erand on veel õigustatud, ning teeb ettepaneku vajalike kohanduste tegemiseks.

Järgmised Euroopa Parlamendi valimised korraldatakse ELi 27 liikmesriigis ja need toimuvad 2009. aasta juunis. Seega peab komisjon esitama kõnealuse aruande 2007. aasta detsembris.

Liikmesriikidest taotles vaid Luksemburgi Suurhertsogiriik erandi tegemist Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 19 lõike 2 alusel. Mitte kumbki kahest liikmesriigist, kes ühinesid Euroopa Liiduga pärast 2004. aasta valimisi, ei ole erandit taotlenud.

Komisjon kontrollis Luksemburgi Suurhertsogiriigi taotluse põhjendusi enne 2004. aasta valimisi ja jõudis 27. jaanuari 2003. aasta aruandes[2] järeldusele, et taotlus on põhjendatud ning seepärast ei pea kohanduste ettepanekut tegema.

Käesoleva aruande eesmärk on määrata kindlaks, kas Luksemburgile tehtud erand on veel õigustatud, ning teha ettepanek vajalike kohanduste tegemiseks.

2. ÕIGUS HÄÄLETADA JA KANDIDEERIDA EUROOPA PARLAMENDI VALIMISTEL

Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 19 lõikes 2 on sätestatud, et igal liidu kodanikul on õigus valida ja kandideerida kohalikel valimistel liikmesriigis, kus ta elab,[3] samadel tingimustel kui selle riigi kodanikel. Seda õigust tuleb kasutada nõukogu poolt vastu võetud üksikasjaliku korra kohaselt. Nimetatud korrast võib teha erandeid, kui neid õigustavad liikmesriigi eriomased probleemid.

---

1 Nõukogu direktiiv 93/109/EÜ, 6. detsember 1993, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (EÜT L 329, 31.12.1993, lk 34).

2 Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule erandi tegemise kohta Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 19 lõike 2 alusel, ning mis on esitatud vastavalt direktiivi 93/109/EÜ (millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel) artikli 14 lõikele 3 (KOM (2003) 31 (lõplik)).

3 Edaspidi „liikmesriigi kodakondsuseta liidu kodanik".

Kohalikel valimistel valimis- ja kandideerimisõiguse kasutamise üksikasjalik kord on sätestatud eespool nimetatud direktiiviga. Artikliga 3 nähakse ette, et igal isikul, kes kontrollpäeval:

on liidu kodanik EÜ asutamislepingu artikli 17 tähenduses, kuid

ei ole elukohaliikmesriigi kodanik, aga vastab valimis- ja kandideerimisõiguse osas samadele tingimustele, mida see riik seoses hääletamisseadusega kehtestab oma kodanike suhtes,

on õigus elukohaliikmesriigis hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel, kui vastavalt artiklitele 6 ja 7 ei ole temalt neid õigusi ära võetud. Selliseid valijaid nimetatakse „ühenduse valijaks" ning kandidaate „kandideerimisõiguslikuks ühenduse kodanikuks".

3. DIREKTIIVI ARTIKLI 14 ALUSEL TEHTUD ERANDID

Direktiivi kohaselt lubatakse teha erand kodanikest ja mittekodanikest valijate võrdse kohtlemise põhimõttest, kui see on õigustatud liikmesriigi eriomaste probleemidega. Muuhulgas hõlmab see olukorda, kui hääleõiguslikus vanuses ja kõnealuses riigis elavate, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanike osa on ELi keskmisest märgatavalt suurem.

Erandi tegemine on ette nähtud artikli 14 lõike 1 esimese lõiguga, milles sätestatakse, et kui liikmesriigis on hääleõiguslikus vanuses ja kõnealuses riigis elavate, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanike osa suurem kui 20 % seal elavate hääleõiguslikus vanuses liidu kodanike koguarvust, võib kõnealune liikmesriik erandina artiklitest 3, 9 ja 10:

a) reserveerida valimisõiguse üksnes nendele ühenduse valijatele, kes on kõnealuses liikmesriigis elanud miinimumperioodi, mis ei tohi olla pikem kui viis aastat;

b) reserveerida kandideerimisõiguse üksnes nendele kandideerimisõiguslikele ühenduse kodanikele, kes on kõnealuses liikmesriigis elanud miinimumperioodi, mis ei tohi olla pikem kui 10 aastat.

Ühenduse valijate ja kandideerimisõiguslike ühenduse kodanike suhtes, kellel päritoluliikmesriigist väljapoole elamaasumise või selle kestuse tõttu ei ole selles päritoluriigis hääletamis- või kandideerimisõigust, ei kohaldata siiski eespool sätestatud elamisperioodi pikkuse tingimusi.

4. ERANDID, MIDA LUKSEMBURG KOHALDAB

Luksemburg on ainus liikmesriik, kes on taotlenud erandit artikli 14 lõike 1 alusel. Luksemburgi õigusaktidega on ette nähtud, et valimistel osalemiseks peavad ühenduse muude liikmesriikide kodanikud omama alalist elukohta suurhertsogiriigis ja olema seal elanud vähemalt viis aastat[4] enne valimisnimekirja kandmise taotluse esitamist. Kandideerimisõiguse kasutamiseks peavad ühenduse kodanikud, kellel ei ole Luksemburgi kodakondsust, omama alalist elukohta riigi territooriumil ja olema seal elanud vähemalt viis aastat[5] enne kandideerimisavalduse esitamist.

---

4 18. veebruaril 2003 muudetud valimisseaduse artikli 3 lõige 5.

5 18. veebruaril 2003 muudetud valimisseaduse artikli 285 lõige 4.

Lisaks on Luksemburgi õigusaktides sätestatud, et ühenduse valijate ja kandideerimisõiguslike ühenduse kodanike suhtes, kellel päritoluliikmesriigist väljapoole elamaasumise või selle kestuse tõttu ei ole selles päritoluriigis hääletamis- või kandideerimisõigust, ei kohaldata siiski õigusaktides sätestatud elamisperioodi pikkuse tingimusi.

5. ASJAOLUDE HINDAMINE ERANDI TEGEMISEKS

Artikli 14 lõike 1 kohaselt võib erandi teha tingimusel, et „liikmesriigis elavate valimisõiguslikus vanuses, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanike osa ületab 20 % seal elavate valimisõiguslikus vanuses liidu kodanike koguarvust".

Artikli 14 lõike 3 teises lauses on sätestatud, et liikmesriigid, kes rakendavad erandeid lõike 1 kohaselt, peavad esitama komisjonile kogu vajaliku taustteabe.

26. oktoobri kirjas edastasid Luksemburgi ametiasutused komisjonile vajaliku teabe, mille kohaselt elab 1. jaanuari 2007. aasta seisuga liikmesriigis 135 400 valimisõiguslikus vanuses, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikku, samal ajal kui Luksemburgis elavate valimisõiguslikus vanuses liidu kodanike (s.h Luksemburgi kodakondsusega) koguarv on 357 500.

Sellest järeldub, et 1. jaanuari 2007. aasta seisuga moodustab Luksemburgis elavate mittekodanikest valimisõiguslikus vanuses liidu kodanike osatähtsus kõigist seal elavatest valimisõiguslikus vanuses liidu kodanikest 37,87 %. Kõnealune osatähtsus on tunduvalt suurem kui direktiivis sätestatud 20 % piirmäär ning ei ole põhjust arvata, et olukord on praeguseks muutunud.

6. JÄRELDUSED

Komisjon on arvamusel, et Luksemburgile EÜ asutamislepingu artikli 19 lõike 2 ja asjaomase direktiivi artikli 14 lõike 1 kohaselt antud erand on õigustatud. Seega ei pea komisjon vajalikuks esitada ettepanekut kohanduste tegemiseks Luksemburgi asjaomastes õigusaktides.